

PERSBERICHT van het EU-drugsagentschap in Lissabon

JAARVERSLAG 2003 OVER DE STAND VAN DE DRUGSPROBLEMATIEK IN DE EU EN NOORWEGEN

Agentschap: enig 'voorzichtig optimisme', maar pas op voor zelfgenoegzaamheid

(22.10.2003 LISSABON/**EMBARGO 10H00 CET**) Ondanks enige reden voor voorzichtig optimisme over de drugssituatie in Europa waarschuwt het EU-drugsagentschap (**EWDD**) vandaag tegen zelfgenoegzaamheid. Volgens het Agentschap ontstaan op sommige gebieden nieuwe problemen en zijn er geen aanwijzingen voor een aanzienlijke daling in het drugsgebruik.

Deze waarschuwing komt bij de publicatie in Straatsburg van het **Jaarverslag 2003** van het in Lissabon gevestigde **EWDD: de stand van de drugsproblematiek in de EU en Noorwegen**.

Georges Estievenart, directeur van het Agentschap, verklaarde vandaag dat er enige reden is voor voorzichtig optimisme bij de beoordeling van het Europese drugsprobleem, maar dat wordt tenietgedaan door de zorg dat we niet voldoende invloed hebben op ernstig, langdurig of regelmatig drugsgebruik door een zorgwekkend groot aantal jonge mensen in veel EU-landen. Bovendien wijzen de indicatoren van het Agentschap erop dat in het algemeen de opwaartse trend van drugsgebruik zich doorzet en er nieuwe problemen ontstaan, zoals het toenemend cocaïnegebruik in enkele grote steden.

Marcel Reimen, voorzitter van de raad van bestuur van het EWDD voegt hieraan toe dat een positief punt de ontwikkeling van een meer gecoördineerde aanpak van het drugsprobleem in Europa is. In het algemeen is er aantoonbaar beter begrip van wat werkt. Ook wordt coördinatie van inspanningen in en tussen landen nu erkend als een vitaal onderdeel van effectief drugsbeleid.

Momentopname van de drugssituatie in de EU

Één op de vijf heeft ooit cannabis gebruikt en de vraag naar behandeling neemt toe

Op grond van tussen 2000 en 2002 uitgevoerde onderzoeken heeft naar schatting ten minste één op de vijf (20%) volwassenen in Europa minimaal één maal in zijn leven cannabis gebruikt. De cijfers voor jongeren tussen de 15 en 34 jaar liggen in het algemeen zelfs nog hoger, oplopend tot 44%: **Spanje** (35%), **Frankrijk** (40%), **Verenigd Koninkrijk** (42%) en **Denemarken** (44%). Schattingen van recent gebruik (vorig jaar) onder deze leeftijdsgroep variëren in de meeste landen van 5–20%. Het meest wordt gebruikt in **Spanje** (17%), **Ierland** (17%), het **Verenigd Koninkrijk** (19%) en **Frankrijk** (20%) en het minst in **Zweden** (1%), **Finland** (5%), **Portugal** (6%) en **Noorwegen** (8%).

Met name onder jonge mannen kan het gebruik ooit of gedurende het afgelopen jaar erg hoog liggen. In het verslag komt een nieuwe bron van zorg aan de orde, te weten een kleine maar significante groep die regelmatig en intensief cannabis gebruikt. Een **Frans** onderzoek uit 2001 liet zien dat meer dan de helft van de 18-jarige mannen cannabis heeft gebruikt, 13,8% veelvuldig – meer dan 20 maal in de vorige maand (*zie persbericht over drugs en jongeren*).

Volgens het Agentschap is nader onderzoek nodig naar de steeds hogere cannabis cijfers in de rapporten van gespecialiseerde drugsbehandelingsinstellingen sinds 1996. Na heroïne is het nu de meest veelvuldig gemelde substantie en vertegenwoordigt 12% van alle cliënten en 25% van de nieuwe cliënten in de **EU**.

Europa blijft 's werelds grootste markt voor cannabis (hasj) met driekwart van de inbeslagnames ter wereld. In de **EU** geteelde plantaardige cannabis (marihuana) is eveneens in toenemende mate beschikbaar. Aangevoerd is dat de gemiddelde sterkte van cannabis in de **EU** (de aanwezige hoeveelheid van het psychoactieve middel THC – tetrahydrocannabinol) is gestegen en nu rond de 5–10% ligt voor zowel cannabis als plantaardige variëteiten. Maar enkele monsters zijn aanzienlijk sterker met een THC-waarde van meer dan 30%. Dit baart zorgen voor de volksgezondheid.

Amfetaminen en ecstasy – EU is een kerngebied voor productie en gebruik

Europa blijft een kerngebied voor productie en gebruik van amfetaminen en ecstasy. Na cannabis is dit de illegale drug die het meest wordt gebruikt – door volwassenen variërend van 0,5–5%.

Hoewel ecstasy nog steeds in hoge mate wordt gebruikt door de jeugd in steden in Europa en onderzoeken een erg hoog gebruik laten zien door sommige groepen, zoals bezoekers van party's – is in het algemeen geen duidelijke toename onder de rest van de bevolking waar te nemen. Sterfgevallen in verband met ecstasy komen, hoewel breed uitgemeten in de media, relatief zelden voor, maar nemen in aantal toe. De drug wordt genoemd in minder dan 2% van alle meldingen van drugsgerelateerde sterfgevallen. (In 2000 vonden naar schatting 8 756 drugsdoden plaats in de **EU**).

Amfetaminen betreffen ongeveer een derde van de mensen die voor drugsproblemen worden behandeld in **Finland** en **Zweden** en 9% in **Duitsland** – maar elders in de **EU** gaat het om minder dan 1%.

Er zijn slechts sporadisch recente meldingen van methylnfetaminegebruik in de **EU**, ondanks wereldwijde groei en met deze drug verband houdende grote problemen in **Azië** en de **VS**. Maar ernstige problemen elders en de ernstige gevolgen voor de volksgezondheid van deze drug vragen om waakzaamheid van de **EU**.

Hoewel de inbeslagnames van amfetamine en ecstasy in het laatste decennium substantieel zijn gestegen in de **EU**, lijken deze nu meer stabiel te zijn. Bijna 99% van de onderzochte pillen in het laatste jaar van rapportage in **Duitsland**, **Spanje**, **Portugal**, het **Verenigd Koninkrijk** en **Noorwegen** bevatten MDMA of zijn analogen MDEA en MDA, hoewel een reeks andere middelen soms aanwezig was. De gemiddelde prijs van ecstasypillen daalde in de meeste landen in 2001.

Cocaïne – bezorgdheid alom in de EU

Bijna alle landen uit hun bezorgdheid over stijgend cocaïnegebruik. Volgens enquêtes neemt het gebruik toe in het **Verenigd Koninkrijk** en, in mindere mate, in **Denemarken**, **Duitsland**, **Spanje** en **Nederland**. Gegevens uit 2000–2002 laten zien dat 1–9% van de 15 tot 34 jarigen ooit heeft gebruikt. Het gebruik concentreert zich in grote steden zodat toenames niet adequaat weergegeven zijn in nationale gegevens. Toxicologische bevindingen van overdoses, inbeslagnames van drugs en studies naar groepen met een hoog risico geven tevens aan dat het gebruik stijgt.

Het totaal aantal inbeslagnames van cocaïne in de EU is gestaag toegenomen sinds de jaren 80 met een duidelijke toename in 2001. De straatwaarde is in alle landen gedurende de afgelopen jaren stabiel gebleven of gedaald, behalve in **Noorwegen**. De zuiverheid van cocaïne blijft in het algemeen stabiel in iedere **lidstaat**, hoewel vanuit **Denemarken**, **Duitsland**, **Portugal** en het **Verenigd Koninkrijk** toenames werden gemeld in 2001.

Behandeling van cocaïneverslaving ligt relatief hoog in **Nederland** (30%) en **Spanje** (19%), maar lager in **Duitsland**, **Italië**, **Luxemburg** en het **Verenigd Koninkrijk** (6–7%). Mogelijk is dit een weergave van de verschillen in beschikbaarheid van de behandeling van cocaïneverslaving. Crack/cocaïne komt nog steeds niet

veel voor in Europa. Het gebruik ervan blijft in grote mate beperkt tot marginale gemeenschappen in enkele steden – b.v. in **Duitsland**, **Nederland** en het **Verenigd Koninkrijk** - resulterend in ernstige, maar plaatselijke problemen.

Helft van de landen meldt stijging in problematisch drugsgebruik

In de meeste landen wordt problematisch drugsgebruik gekarakteriseerd door chronisch gebruik van opiaten, met uitzondering van **Zweden** en **Finland** waar amfetaminen een hoofdrol spelen. Nationale schattingen van problematisch drugsgebruik variëren van 2–10 gevallen per 1000 volwassenen: ongeveer 1–1,5 miljoen Europeanen. De hoogste aantallen worden gemeld in **Italië**, **Luxemburg**, **Portugal** en het **Verenigd Koninkrijk** (6–10 gevallen per 1000 volwassenen) en de geringste in **Duitsland**, **Nederland** en **Oostenrijk** (3 gevallen per 1000 volwassenen).

Het is moeilijk schattingen te maken en resultaten moeten voorzichtig worden geïnterpreteerd, maar beschikbare data duiden op een stijging sinds het midden van de jaren negentig in ten minste de helft van de 16 rapporterende landen. Hiervan melden acht landen een stijging van het problematisch drugsgebruik: **Duitsland**, **Spanje**, **Italië**, **Luxemburg**, **Finland** en **Zweden** en voor injecterend drugsgebruik **België** en **Noorwegen**.

Ongeveer 60% van de geschatte problematische drugsgebruikers zijn actieve injecteerders (ongeveer 600 000 tot 900 000). Het aantal injecteerders onder behandelde opiaatgebruikers daalde in enkele landen in de jaren negentig, maar in het algemeen bleef de daling beperkt, in enkele gevallen werden zelfs toenames waargenomen.

Ziektepreventie nog steeds uiterst belangrijk

HIV onder injecterende drugsgebruikers varieert aanzienlijk in de hele **EU**: van 1% in het **Verenigd Koninkrijk** tot meer dan 30% in **Spanje**. In een aantal landen zijn lokale cijfers van meer dan 25% te vinden. Het betreft hier meestal een weergave van bestaande epidemieën en geen nieuwe besmettingen, maar er zijn enkele stijgingen gemeld. Preventie blijft uiterst belangrijk om de seksuele en injecterende partners van besmette injecterende drugsgebruikers te beschermen.

Hoewel de gegevens over nationale HIV-aantallen stabiel blijven, kunnen ze aanzienlijke lokale verschillen en verschillen tussen bepaalde groepen verhullen. Toename van HIV onder injecterende drugsgebruikers is de afgelopen paar jaar gemeld uit bepaalde regio's of steden in **Spanje**, **Ierland**, **Italië**, **Nederland**, **Oostenrijk**, **Portugal**, **Finland** en het **Verenigd Koninkrijk**.

Het verslag merkt op dat de kosten op de lange termijn van besmetting met hepatitis C, zowel wat de kosten voor de gezondheidszorg als het persoonlijk lijden betreft naar alle waarschijnlijkheid aanzienlijk zullen zijn. De besmetting onder huidige en voormalige injecteerders ligt extreem hoog in alle landen – 40 tot 90%. Hoge besmettingsaantallen onder jonge injecteerders wijzen erop dat velen reeds kort na aanvang van het injecteren besmet raken met hepatitis C hetgeen de noodzaak voor vroegtijdige interventie benadrukt.

De meeste slachtoffers van een overdosis zijn jong

In het laatste decennium werden jaarlijks tussen de 7 000 en 9 000 drugsgerelateerde sterfgevallen gemeld in de **EU** en **Noorwegen** en er is een opwaartse trend. In de meeste gevallen betreft het mensen tussen de 20 en 30 jaar oud. In bijna alle landen zijn bij de meeste sterfgevallen opiaten in het geding (meer dan 80%), vaak in combinatie met andere substanties zoals alcohol, benzodiazepinen of cocaïne. Gelijktijdig gebruik van alcohol of sedativa vormt een specifiek risico bij overdoses met heroïne, evenals van verminderde tolerantie zoals te zien is bij hoge overdosisaantallen onder hen die uit de gevangenis zijn vrijgelaten.

Aanpak van het drugsprobleem – hoofdthema's

Steeds meer strategische en juridische reacties

Volgens het verslag is het drugsbeleid in de **EU** en **Noorwegen** afgestemd op resultaten en uitkomsten. Alhoewel in bijna alle 16 landen drugsstrategieën en coördinatiesystemen aanwezig zijn is de evaluatie van resultaten nog steeds niet wijdverspreid.

Landen zijn voortdurend bezig wetgeving aan te passen om de behandeling en integratie van drugsgebruikers en -verslaafden te vergemakkelijken (b.v. **Duitsland, Griekenland, Luxemburg** en **Finland**). Systemen om drugshandel en -gebruikers te controleren zijn eveneens verbeterd tegen een algemene achtergrond van een toegenomen bewustzijn van veiligheid in Europa. Er zijn nu bijvoorbeeld meer juridische mogelijkheden om gegevens en telecommunicatie te controleren en te onderzoeken in **Denemarken, Portugal** en **Finland** en in **Nederland** kunnen tegenwoordig röntgenfoto's en ultrasone scans worden gemaakt van mensen die ervan verdacht worden drugsbolletjes te hebben geslikt.

Gedurende het afgelopen jaar hebben enkele EU-lidstaten (**Denemarken, Ierland, Nederland** en het **Verenigd Koninkrijk**) wettelijke bepalingen ingevoerd om de sociale gevolgen van drugsgebruik tot een minimum te beperken door een strengere aanpak van verstoringen van de openbare orde en van overlast.

Substitutiebehandelingen in de afgelopen vijf jaar met een derde gestegen

Tijdens de afgelopen vijf jaar is de beschikbaarheid van substitutiebehandelingen in de **EU** en **Noorwegen** met 34% toegenomen. In de 16 landen ontvangen nu ongeveer 400 000 mensen een substitutiebehandeling. Meer dan 60% (ongeveer 250 000) van deze behandelplaatsen bevinden zich in **Spanje, Frankrijk** en **Italië**. De grootste stijging in behandelplaatsen vond plaats in landen waar voorheen weinig voorzieningen waren (b.v. **Griekenland, Ierland, Portugal, Finland** en **Noorwegen**).

Methadon is verreweg het meest gebruikte middel, maar buprenorfine wordt in toenemende mate gebruikt. In het **Verenigd Koninkrijk** wordt heroïne op medisch voorschrift verstrekt. In **Duitsland** en **Nederland** vindt het plaats in het kader van wetenschappelijke onderzoeken en in **Spanje** worden onderzoeken voorbereid.

Schadebeperking nu alom ingevoerd

De preventie en reductie van schade aan de gezondheid als gevolg van drugsverslaving vormt nu een integraal onderdeel van de reactie op drugs in Europa.

Spuitomruil om de verspreiding van infectieziekten via injecterend drugsgebruik te voorkomen is nu goed ingesteld en in ruime mate beschikbaar in de **EU** en **Noorwegen**, behalve in **Griekenland** en **Zweden**. Over het geheel genomen is in de afgelopen vijf jaar de toegang tot steriele apparatuur verbeterd. Spuitomruil in gevangenis vindt alleen in **Spanje** systematisch plaats.

Sedert het midden van jaren negentig is het bewijs dat medische en onderwijsmaatregelen effect hebben om drugsgelateerde sterfgevallen te voorkomen aanzienlijk toegenomen en het besef is gegroeid dat het mogelijk is het aantal doden te verminderen. Een daling van drugsgelateerde sterfgevallen is als prioriteit vastgesteld in de nieuwe nationale drugsstrategieën van **Duitsland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Portugal, Finland** en het **Verenigd Koninkrijk**. Tot de innoverende benaderingen behoren verhoging van het risicobewustzijn en eerste hulp onder drugsverslaafden om fatale overdoses te voorkomen. En er zijn nieuwe ruimten voor drugsgebruik onder toezicht in **Duitsland, Spanje** en **Nederland**.

Een andere belangrijke nieuwe ontwikkeling in Europa is het verstrekken van medische zorg aan drugsgebruikers door laagdrempelige dienstverlening, bedoeld voor degenen die dakloos zijn of die een instabiel leven leiden.

Preventie op scholen – kwaliteit heeft prioriteit

Preventie via scholen vormt nog steeds de kern van op jonge mensen gerichte activiteiten. Hiermee wordt voor aanvang van de tienerjaren begonnen. Hoewel bewezen is dat preventie op scholen effectief is, wordt deze praktijk in de meeste landen niet toegepast. Slechts een aantal landen zoals **Spanje**, **Griekenland** en **Ierland** implementeren dergelijke programma's systematisch in leerplannen. **Frankrijk** en **Zweden** melden dat ze preventie via scholen opnieuw bekijken op basis van wetenschappelijk bewijs en trekken huidige activiteiten, die niet het optimaal haalbare vertegenwoordigen, openlijk in twijfel.

Slechte dienstverlening in het strafrechtstelsel

Het verslag meldt dat behandelingen en schadebeperkende maatregelen die standaard voorhanden zijn in de gemeenschap grotendeels niet beschikbaar zijn voor drugsgebruikers in de gevangenis. Innovaties in het strafrechtbeleid effenen de weg voor alternatieve straffen voor drugsgebruikers. Aangenomen wordt dat beter aan hun behoeften wordt tegemoetgekomen door een min of meer gedwongen behandeling of door taakstraffen. Door dergelijke initiatieven wordt voorkomen dat jonge drugsgebruikers in de gevangenis in contact komen met misdadigers. Wetenschappelijk bewijs van de effectiviteit ervan ontbreekt nog steeds. Door acute overbevolking in gevangenissen moet eveneens naar alternatieven worden gezocht.

Ontbreken van evaluatie

Volgens het verslag worden in de **EU** innoverende en controversiële reacties vaker meer systematisch geëvalueerd dan meer traditionele vormen van preventie en behandeling. In de mededeling van de Europese Commissie in 2002 betreffende de tussentijdse evaluatie van het EU-actieplan inzake drugs (2000–2004) werd gemeld dat lidstaten in toenemende mate voorrang geven aan het terugdringen van de vraag, maar dat de reacties helaas vaak niet routinematig worden beoordeeld.

Geselecteerde vraagstukken

Het verslag van vandaag bevat drie specifieke rubrieken over: drugs- en alcoholgebruik onder jonge mensen (zie afzonderlijk persbericht); sociale uitsluiting en integratie; en overheidsbestedingen om de vraag naar drugs terug te dringen.

Sociale uitsluiting en integratie – complicerende factoren

Het verslag bestudeert zowel drugsgebruik onder sociaal uitgesloten populaties (gevangenen, immigranten, daklozen, prostituees en kwetsbare jongeren) als sociale uitsluiting onder drugsverslaafden.

Uit enkele studies blijkt dat tot 54% van de gevangenen melding maakt van drugsgebruik in de gevangenis en dat 34% injecteert. Er is geen wetenschappelijk bewijs voorhanden dat immigranten noodzakelijkerwijs meer drugs gebruiken dan de gewone bevolking, alhoewel sommige studies laten zien dat er meer problematisch drugsgebruik is onder specifieke etnische minderheidsgroepen. Tot de factoren die bijdragen behoren werkloosheid, gebrek aan economische middelen, huisvestingsproblemen en slechte beheersing van de plaatselijke taal. **Denemarken**, **Frankrijk**, **Nederland** en het **Verenigd Koninkrijk** melden dat 80% van de daklozen die in opvangcentra leven aan drugs verslaafd zijn, met hogere percentages onder mensen die op straat leven. Onder daklozen is heroïne de meest gebruikte drug.

Wat betreft de sociale uitsluiting van drugsverslaafden meldt het verslag dat meer dan 50% van alle cliënten in behandeling in de EU in 2001 slechts beperkte scholing heeft gehad en dat velen de school niet hebben afgemaakt of van school gestuurd zijn.

Werkeloosheid onder drugsgebruikers ligt hoger dan bij de gewone bevolking – 47% onder mensen die voor drugs behandeld worden in vergelijking met 8% voor de gewone bevolking. 77% van de cliënten in behandeling is afhankelijk van een sociale uitkering en drugsverslaafden hebben doorgaans schulden.

De woonomstandigheden van drugsgebruikers lijken vaak erg slecht: de huisvesting van 10% van de cliënten is aan voortdurende wisselingen onderhevig en 8% verblijft in een opvangcentrum. Onder drugsverslaafden is de dakloosheid hoog (tot 29%). Tot de ingrepen om sociaal beter te integreren behoren maatregelen om de situatie van drugsgebruikers te verbeteren op het gebied van scholing, huisvesting en werkgelegenheid. Dergelijke ingrepen zijn vaak eveneens gericht op andere sociaal uitgesloten groepen.

Overheidsbestedingen – Naar schatting is 2,3 miljard euro uitgegeven

Het verslag bestudeert rechtstreekse overheidsuitgaven (in 1999) om de vraag naar drugs terug te dringen in de **15 EU-lidstaten** en **Noorwegen**. Hoewel er nog steeds niet veel informatie over dit gebied bekend is schat het EWDD dat de uitgaven zijn opgelopen tot minstens 2,3 miljard euro, hoewel het uiteindelijke cijfer aanzienlijk hoger kan liggen. Bij het vergelijken van de uitgaven voor preventie en behandeling om de vraag naar drugs te verminderen blijkt dat voor preventie minder wordt uitgegeven.

Volgens het verslag hebben besluitvormers toenemende belangstelling voor evaluaties van overheidsbestedingen, niet alleen om een betere besluitvorming tot stand te brengen, maar ook om beleidsresultaten te kunnen meten. Maar onderzoeks- en informatiesystemen zijn nog te weinig ontwikkeld om nauwkeurige cijfers te leveren op dit gebied over de totale uitgaven voor drugs in Europa.

Wenken voor de redactie

- **Jaarverslag 2003: stand van de drugsproblematiek in de Europese Unie en Noorwegen** (beschikbaar in de 11 EU-talen en in het Noors op <http://annualreport.emcdda.eu.int>).
- **Annual report 2003: the state of the drugs problem in the acceding and candidate countries to the European Union** (verkrijgbaar in het Engels op <http://candidates.emcdda.eu.int>).
- **Persberichten** kunnen worden gedownload van http://www.emcdda.eu.int/infopoint/news_media/newsrelease.cfm